

2. MEZINÁRODNÍ OCHRANA A AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ

Průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany upravuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

Správním orgánem rozhodujícím ve věci v první instanci je Ministerstvo vnitra (odbor azylové a migrační politiky - OAMP). Ministerstvo vydá zpravidla do 180 dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji Ministerstvo přiměřeně prodloužit. Rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany je pravomocné dnem předání. Proti pravomocnému rozhodnutí Ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v den podání žaloby. Po dobu řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany na I. stupni i během řízení soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, má-li žaloba odkladný účinek, nebo je tento soudem přiznán v konkrétním případě, je cizinec v postavení žadatele o mezinárodní ochranu a nemůže být z území České republiky vyhoštěn. Proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany má cizinec dále právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Kasační stížnost má rovněž v některých případech odkladný účinek a tedy ani po dobu soudního řízení o kasační stížnosti, pokud má odkladný účinek, nemůže být cizinec z území České republiky vyhoštěn.

Ministerstvo vnitra provozuje pro žadatele o mezinárodní ochranu a poživatele mezinárodní ochrany (azylanty a osoby s udělenou doplňkovou ochranou) tzv. azylová zařízení. V přijímacím středisku je cizinec povinen pobývat po určitou zákonem stanovenou dobu (za účelem provedení identifikačních úkonů, sepsání žádosti o azyl, lékařského vyšetření apod.). Přijímací střediska se nacházejí v obci Zastávka, okres Brno – venkov, a na Letišti Václava Havla Praha, Ruzyně. Po provedení prvotních úkonů je žadatel přemístěn do pobytového střediska, nebo se na základě schválené žádosti může ubytovat v soukromí. Pobytová střediska slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany, případně do dne rozhodnutí soudu, pokud žadatel podal žalobu a ta má odkladný účinek. V tomto zařízení lze výjimečně ubytovat i cizince, kteří podali kasační stížnost. Pobytová střediska se nacházejí v obcích Havířov, okres Karviná, Zastávka, okres Brno – venkov a Kostelec nad Orlicí, okres Rychnov nad Kněžnou. Cizinci mohou požádat o mezinárodní ochranu i v zařízeních pro zajištění cizinců v Bělé pod Bezdězem, okres Mladá Boleslav, ve Vyšních Lhotách, okres Frýdek-Místek a v Balkové, okres Plzeň-sever. Nebo, jsou-li umístěni ve zdravotnickém nebo vězeňském zařízení a jejich pohyb je tak omezen, mohou požádat o udělení mezinárodní ochrany písemně. Integrovaná azylová střediska slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byla udělena mezinárodní ochrana. Integrovaná azylová střediska se nacházejí v Brně, okres Brno-město; v Jaroměři, okres Náchod; v Havířově, okres Karviná a v Ústí nad Labem - Předlicích, okres Ústí nad Labem.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 2-1. Řízení o mezinárodní ochraně

Údaje o počtech rozhodnutí zahrnují všechna rozhodnutí, tedy i rozhodnutí vydaná v případech nezletilých účastníků řízení, jejichž jménem podává žádost o mezinárodní ochranu jejich zákonný zástupce. Celkový počet rozhodnutí není prostým součtem druhů rozhodnutí uvedených v tabulce, ale zahrnuje ještě další typy rozhodnutí (např. rozhodnutí o odnětí mezinárodní ochrany), kterých je ale v celkovém srovnání minimum.

Tabulka 2-2. Řízení o žalobách s odkladným účinkem ve věci mezinárodní ochrany u krajských soudů

Od 1. 1. 2003 mohou žadatelé o mezinárodní ochranu podat žalobu k příslušnému krajskému soudu (podle místa pobytu žadatele v době podání žaloby). Obdrží-li žadatel o mezinárodní ochranu negativní rozhodnutí krajského soudu – a to buď ve věci nebo o odkladném účinku, přestává být (po nabytí právní moci rozhodnutí) žadatelem o udělení mezinárodní ochrany. Proti rozhodnutí krajského soudu může cizinec podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Při

splnění zákonných podmínek mu může být vydáno potvrzení o strpění pobytu na území České republiky po dobu soudního řízení o kasační stížnosti.

Tabulka 2-3. Průběh řízení o kasačních stížnostech u Nejvyššího správního soudu

Počtem cizinců s kasační stížností se rozumí počet cizinců, o jejichž kasačních stížnostech nebylo dosud rozhodnuto.

Tabulka 2-5. Nově podané žádosti o mezinárodní ochranu podle místa podání

Pod pojmem azylová zařízení se rozumí přijímací, pobytová a integrační střediska. Ostatními místy pobytu jsou pak míněny nemocnice, věznice, zařízení pro zajištění cizinců apod.

Tabulka 2-9. Udělená státní občanství ČR azylantům

Podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v případě získání státního občanství azyl zaniká. Sloupce za roky 2000 až 2018 ukazují počty osob, kterým azyl zanikl z důvodu získání státního občanství.

Tabulka 2-10. a 2-11. Doplnková ochrana

Podle § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, ale v jehož případě jsou důvodné obavy z navrácení do země původu, kde by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy.

* * * * *

V roce 2021 bylo evidováno celkem 1 412 žádostí o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Oproti roku 2020 (1 164) tak došlo k nárůstu, a to o cca 21 %. Počet evidovaných žádostí byl však nižší než v roce 2019, tedy před vypuknutím pandemie covid-19, přičemž dosáhl podobné úrovně jako v roce 2017.

Oproti předchozímu období byl v roce 2021 patrný nárůst počtu žadatelů přicházejících do České republiky z asijských zemí. Zatímco v roce 2020 jich byla necelá polovina (43,6 %), v roce 2021 připadalo na asijský kontinent 51,1% žadatelů. Podíl žadatelů z evropských zemí se oproti tomu meziročně snížil, a to z 47,7 % v roce 2020 na 40,7 % v roce 2021. Procento žadatelů z afrických zemí se mírně navýšilo a dosáhlo hodnoty 6,4 % (v roce 2020 to bylo 5,0 %). Viditelně se však zmenšila skupina žadatelů ze zemí amerického kontinentu, a to z 2,9 % v roce 2020 na pouhé 1,1 % v roce 2021.

Žadatelé o mezinárodní ochranu v ČR pocházeli v roce 2021 z celkem 57 zemí. Nejvíce žádostí bylo přijato od státních příslušníků Ukrajiny, a to celkem 376 žádostí. Dále následovali občané Gruzie (226 žádostí), Afghánistánu (176 žádostí), Vietnamu (70 žádostí) a Moldavska (69 žádostí). Nejvyšší meziroční nárůst žádostí o mezinárodní ochranu byl v rámci TOP 10 mezi lety 2020 a 2021 evidován u státních příslušníků Afghánistánu (z 10 na 176) a Gruzie (z 144 na 226). Naopak k výraznému poklesu podaných žádostí, z 41 na 9, došlo mezi uvedenými roky u občanů Ázerbájdžánu.

Mezi žadateli o mezinárodní ochranu, kteří přicházejí na území České republiky, výrazně dominují muži. V roce 2021 tvořili muži celkem tři čtvrtiny všech žadatelů, přičemž muži převažují ve všech věkových kategoriích. Nejvýraznější zastoupení mají žadatelé ve věku 25-39 let. V této věkové kategorii se v roce 2021 nacházelo 44,3 % žadatelů a 34,0 % žadatelek o mezinárodní ochranu (za obě pohlaví dohromady činil podíl 42,5 %). Mezi žadateli-muži je také výrazněji zastoupena věková skupina 20-24 let (10,5 %) a 40-44 let (8,4 % v roce 2021). Žadatelky o mezinárodní ochranu mají, oproti tomu, nejvyšší zastoupení (24,6 %) v kategorii dětského věku, tj. 0-14 let.

V řízení o udělení mezinárodní ochrany předalo v roce 2021 Ministerstvo vnitra celkem 1 642 rozhodnutí, z toho ve 311 případech byla Ministerstvem vnitra přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany. Formou azylu byla mezinárodní ochrana v roce 2021 udělena celkem ve 191 případech, což bylo o 149 více než v roce 2020. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Afghánistánu a Běloruska. Doplnková ochrana byla udělena ve 120 případech, nejčastěji občanům Číny a Sýrie. Proti rozhodnutí Ministerstva vnitra bylo v roce 2021 ke krajským soudům podáno 518 žalob. Rozhodnutí Ministerstva vnitra (zamítnutí, odmítnutí žaloby) bylo potvrzeno v 448 případech. K novému projednání v první instanci (OAMP) bylo vráceno celkem 131 žalob. K Nejvyššímu správnímu soudu v Brně bylo v roce 2021 podáno celkem 501 kasačních

stížností. Nejvyšším správním soudem pak bylo vydáno 531 rozhodnutí. U 407 případů došlo k negativnímu rozhodnutí (odmítnutí stížnosti, zamítnutí kasační stížnosti). K novému projednání u krajských soudů byla věc vrácena v 27 případech a v dalších 52 případech byla stížnost vrácena zpět k projednání na Ministerstvo vnitra (OAMP).